

Farní list

VELIKONOČNÍ TRIDUUM

ŘÍMSKOKATOLICKÁ
FARNOST SUŠICE

Největší tajemství vykoupení lidstva slaví církev každoročně od večerní mše na památku Večeře Páně na Zelený čtvrtek až do druhých nešpor neděle Zmrtvýchvstání Páně. Toto časové rozmezí se vhodně nazývá triduum ukřižovaného, pohřbeného a vzkříšeného Pána; nebo se mu také říká velikonoční triduum, protože se v něm zpřítomňuje a koná velikonoční tajemství, to je přechod Páně z tohoto světa k Otci.

Protože dílo vykoupení lidstva a dokonalé oslavy Boha naplnil Kristus především skrze své velikonoční tajemství, jímž svou smrtí naši smrt přemohl a zmrtvýchvstáním obnovil život, vyniká posvátné velikonoční triduum umučení a zmrtvýchvstání Páně jako vrchol celého liturgického roku.

Na Velký pátek a podle vhodnosti také na Bílou sobotu až do velikonoční vi-

gilie, ať se všude zachovává posvátný velikonoční půst.

Velikonoční vigílie (noc zmrtvýchvstání Páně) je označována jako „matka všech posvátných vigílií“. Církev přináší v bdění očekává a slaví Kristovo vzkříšení.

Mšíc, která se slaví na Zelený čtvrtek, začíná církev velikonoční triduum a chce připomenout poslední večeři, při níž Pán Ježíš v noci, kdy byl zrazován, obětoval Bohu Otci svoje tělo a svou krev pod způsoby chleba a vína, dal je apoštolům k požívání a přikázal jim a jejich nástupcům v kněžství, aby to konali na jeho památku. Všechna pozornost myslí má být obrácena k tajemství, která především se ve mši připomínají; je to ustanovení eucharistie a svátosti kněžství a přikázání Páně o bratrské lásce, a to má být také vyloženo v homilii. Podle prastaré církevní tradice není dnes dovoleno slavít mši bez účasti lidu. Ti, kdo se zúčastnili večerní mše, neřikají dnešní nešpory.

Zajímavosti z liturgie

- Svatostánek je před slavením mše prázdný.
- K uchování Nejsvětější svátosti je třeba připravit místo vhodné upravené a vyzdobené, aby bylo přitažlivé k modlitbě a rozjímání; doporučuje se ovšem naprostá střízlivost odpovídající liturgii těchto dnů a nutno se vyhnout zneužití a netrpět je.
- Při chvalozpěvu „Sláva na výsostech Bohu“ se podle místního obyčeje rozezvou zvony a po jeho skončení utichnou až do „Sláva na výsostech Bohu“ velikonoční vigílie. V tutéž dobu je přípustné použít varhan a jiných hudebních nástrojů výhradně jen k doprovázení zpěvu.
- Dary nasbírané pro chudé zvláště v postní době jako ovoce pokání, se mohou přinést v průvodu při přípravě darů.
- Je vhodné, aby při svatém přijímání převzali jáhni nebo akolyté nebo mimořádní přísluhotelé z oltáře eucharistie a potom ji zanesli nemocným do jejich domů. Tak i tito nemocní se mohou plněji spojit vjedno s církví, která dnes slaví toto tajemství.
- Po modlitbě po přijímání se seřadí průvod; v jeho čele se nese kříž. Nejsvětější

svátost, doprovázena svícemi a kádldem, se přenáší kostelem na místo, kde bude uchovávána.

- Nejsvětější svátost se má uložit do uzavřeného svatostánku nebo do skřínky. Nikdy se nemá konat výstav monstranci. Svatostánek nebo skřínka nemá mít podobu hrobu; a vůbec je třeba se vyvarovat podobnosti s hrobem. Tato kaple se totiž nepřipravuje pro napodobení „po-hřbu Páně“, ale k uchovávání eucharistického chleba pro svaté přijímání na Velký pátek při slavení památky umučení Páně.
- Mytí nohou, které se podle tradice koná v tento den, naznačuje službu a lásku Kristovu, neboť on přišel, aby sloužil, a ne aby se jemu sloužilo. Je vhodné zachovávat tuto tradici a vysvětlovat ji v jejím vlastním významu.

- Je třeba vyzvat věřící, aby po mši na památku Večeře Páně podle místních možností nějakou dobu adorovali před Nejsvětější svátostí tam, kde dnes byla slavnostně uložena. Po půlnoci nemá mít tato adorace slavnostní ráz, protože již začal den památky umučení Páně.
- Po skončení mše se obnaží oltář, na němž se celebulovalo. Je vhodné zahalit v kostele kříže červenou nebo fialovou rouškou, nestalo-li se tak již v sobotu před pátou nedělí postní. Před obrazy svatých se nemají rozzíhat světla.

Vtento den, kdy náš Velikonoční Beránek – Kristus – je obětován, církev uvažuje o umučení svého Pána a Ženicha, uctívá kříž, připomíná si své zrození z Kristova boku, když umíral na kříži, a modlí se za všechny lidi. Podle prastaré tradice dnes církev neslaví eucharistickou oběť; svaté přijímání se může podávat věřícím jenom při obřadech slavení památky umučení Páně; avšak

nemocným, kteří se těchto obřadů nemohou zúčastnit, se může dnes donášet v kteroukoliv denní hodinu. Velký pátek je dnem pokání závazně zachovávaným v celé církvi, a to postem zdrženlivosti a újmy. Slavení svátostí se tento den přísně zaka-

zuje, vyjma svátost pokání a pomazání nemocných. Pohřeb se má konat bez zpěvu, bez varhan a bez zvonění. Během tridua není dovolena pohřební mše, pouze rozloučení a uložení. Doporučuje se, aby se dnes v kostelích slavila modlitba se čtením a ranní chvály za účasti lidu. Ti, kdo se zúčastnili odpoledních liturgických obřadů neříkají dnešní nešpory. Památka umučení Páně se má slavit v odpoledních hodinách, nejlépe kolem třetí hodiny. Z pastoračních důvodů se však může zvolit i jiná, vhodnější hodina, kdy se mohou lidé snadněji sejít: např. už po poledni nebo v pozdější hodinu, ne však po 21. hodině.

Zajímavosti z liturgie

- Kněz a příslušující přicházejí k oltáři v tichosti, beze zpěvu. Má-li být proneseno několik slov úvodem, ať se tak stane před příchodem kněze a příslušujících.

- Po příchodu k oltáři pozdraví kněz a příslušující oltář hlubokou úklonou a vrhne se na tvář. Tato prostrace, protože je to obřad vlastní tomuto dni, má být bed-

livě zachována, protože naznačuje jak ponížení člověka „pocházejícího ze země“, tak zármutek a bolest církve. Věřící při příchodu kněze a příslušujících stojí, pak si kleknou a setrvávají chvíli v tiché modlitbě.

- Přímluvy ať se konají podle textu a způsobu, které jsou předává-

ny od pradávna, a to v celém rozsahu úmyslů, protože dobře naznačují všeobecnou moc a sílu Kristova umučení, neboť on visel na kříži za spásu celého světa. V případě naléhavé veřejné potřeby může místní ordinář dovolit nebo nařídít, aby byla přidána modlitba na příslušný úmysl.

- Kříž pro uctívání má být dostatečně velký a krásný. Tento obřad ať je naplněn vznešeností hodnou tohoto tajemství naší spásy. Výzva pronášená při vyzdvžení kříže i odpověď lidu se mají zpívat a při každém pokleknutí se má zachovávat chvíle úctyplného ticha, zatímco kněz stojí a drží vyzdvhnutý kříž.

- Každý z věřících má mít příležitost uctít kříž, protože osobní adorace kříže je nejvýznamnější částí této liturgické slavnosti; jedině v případě velkého množství lidu zvolí se obřad společného uctívání všemi zároveň. K uctívání je vystavován pouze jeden kříž; to je požadavek o pravdivosti znamení.

- Kněz zpívá výzvu k modlitbě Páně a všichni pokračují ve zpěvu. Pozdravení pokoje se nedává. Po přijímání věřících kněz odnese ciborium na připravené místo, mimo hlavní prostor kostela.

- Po obřadu se oltář obnaží, avšak kříž se čtyřmi svícemi je ponechán. V kostele ať se upraví vhodné místo (např. kaple, v níž byla ve čtvrtek uschována eucharistie), tam se může kříž umístit, aby jej věřící mohli uctít a políbit a věnovat se modlitbě a rozjímání.

- Pobožnosti, jako je křížová cesta, průvody a připomínka bolestí blahoslavené Panny Marie se z pastoračních důvodů ovšem nemají opomíjet. Avšak doba těchto pobožností má být přizpůsobena době hlavních bohoslužeb, aby bylo zřejmé, že liturgický obřad svou povahou daleko převyšuje všechny pobožnosti.

BÍLÁ SOBOTA

Na Bílou sobotu trvá církev na modlitbách u Kristova hrobu a uvažuje o jeho umučení a smrti, a také o jeho sestoupení mezi mrtvé. Očekává v modlitbě a postu jeho vzkříšení. Velmi se doporučuje, aby se slavení modlitby se čtením a ranních chval konalo za účasti lidu. Kde to není možné, ať se koná bohoslužba slova nebo nějaká pobožnost přiměřená tajemství tohoto dne. K objasnění tajemství Bílé soboty se může v kostele vystavit k uctění věřících obraz Krista ukřížovaného nebo odpočívajícího v hrobě nebo sestoupivšího mezi mrtvé anebo obraz Panny Marie bolestné.

Zajímavosti z liturgie

V tento den církev zásadně neslaví mši svatou. Svaté přijímání se může podávat jenom při zaopatřování jako viaticum. Má se odmítnout slavení svatby i jiných svátostí, vyjma svátosti pokání a pomazání nemocných. Věřící mají být poučeni o zvláštní povaze Bílé soboty. Obyčeje a sváteční tradice spojené s tímto dnem, protože se dříve slavnost velké noci slavívala už na Bílou sobotu, mají být zachovány až pro velikonoční noc a následující den.

Zprastaré tradice je tato noc zasvě-
cena Pánu. Vigilie, která se v ní slaví,
připomíná svatou noc, kdy Pán vstal z
mrtvých, a je považována za „matku po-
svátých vigilií“. V ní totiž církev s bdělostí
očekává vzkříšení Pána a slaví svátosti
uvádějící do křesťanského života. Veliko-
noční vigilie, které židé každoročně slavili
jako památku na velikou noc, kdy přeno-
covali v očekávání přechodu Pána, který
je měl vysvobodit z faraonova otroctví, to
byl předobraz pravého přechodu Kristo-
va, totiž noci opravdového osvobození, v
níž Kristus pouta smrti rozlomil a jako vítěz
vystoupil z hrobu. Už od počátku církev
každoročně slavila Velikonoce, slavnost
všech slavností, především noční vigilii.
Vždyť Kristovo vzkříšení je zárukou naší
víry a naděje, a křtem a biřmováním jsme
byli zapojeni do Kristova velikonočního
tajemství, s ním jsme zemřeli, s ním jsme
byli pohřbeni, s ním vzkříšení a s ním také
budeme kralovat. Tato vigilie je také oč-
ekáváním příchodu Páně.

Všechny obřady velikonoční vigilie se
konají v noci. Ať nezačínají před začát-
kem noci a skončí před nedělním svítá-
ním. Toto pravidlo má být vykládáno
doslovně. Zavrhuji se opačné nesprávné
způsoby a zvyklosti, které se porůznu vy-
skytovaly, podle nichž by se měla slavít
velikonoční vigilie ve stejnou hodinu, jak
je zvykem slavít mše v předvečer ne-
děle. Důvody, které někteří uvádějí ve
prospěch slavení velikonoční vigilie už
v předvečer, jako např. nedostatečná
bezpečnost, se neuvádějí v případě noci
Narození Páně nebo jiných shromáždění
různého druhu. Doporučuje se shromáž-
dit několik menších, blízkých společenství
do jednoho kostela, aby se bohoslužba
mohla konat v plném rozsahu a slavnost-
ním způsobem. Je třeba dát přednost
tomu, aby se zvláštní skupiny zúčastnily
slavení velikonoční vigilie pohromadě s
ostatními věřícími, a tak hlouběji prožívali

církevní společenství. Věřící, kteří se v té
době budou zdržovat mimo farnost, je
třeba povzbudit, aby se zúčastnili slavení
liturgie v místě svého pobytu.

Velikonoční vigilie je uspořádána takto:
po slavnosti velikonoční svíce a po veli-
konočním chvalozpěvu (to je první část
vigilie) církev svatá uvažuje o podivuhod-
ných skutcích, které činil Pán Bůh svému
lidu od počátku (druhá část – bohosluž-
ba slova) až do doby, kdy po znovuzro-
zení nových údů ve křtu (třetí část) je po-
zvána ke stolu, který připravil církvi Pán na

památku své smrti a vzkříšení, dokud nepřijde (čtvrtá část). Tento liturgický obřad ať nikdo z vlastní vůle nemění.

Zajímavosti z liturgie

- **První část** spočívá v symbolických úkonech a gestech, které třeba konat důstojně a vznešeně, aby věřící opravdu pochopili jejich smysl a význam předkládaný výzvami a liturgickými modlitbami. Na vhodném místě, pokud možno mimo kostel, je připravena hranice k posvěcení nového ohně, jehož plamen má být takový, aby opravdu mohl rozehnat tmu a osvětit noc.
- Ať je přichystán paškál, který má být pro pravdivost znamení zhotoven z vosku, každý nový rok, jen jeden, dostatečně velký, nikdy ne padělaný, aby mohl vyjádřit, že Kristus je světlo světa. K jeho posvěcení se má používat symbolů a slov uvedených v misálu, popřípadě jiných schválených biskupskou konferencí.
- V čele průvodu, jímž lid vstupuje do chrámu, je jedině rozžatý paškál. Jako synové Izraele byli vedeni za noci ohnivým sloupem, tak zase křesťané jdou za vzkříšeným Kristem: Nic nebrání tomu, aby se každé odpovědi „Bohu díky“ připojilo nějaké zvolání k poctě Kristově.
- Světlo z paškálu se postupně šíří rozsvěcováním svící, které mají všichni držet v ruce; zatímco elektrická světla jsou ještě zhasnutá.
- Jáhen zpívá velikonoční chvalozpěv, který vypráví velkou lyrickou básní o celém velikonočním tajemství vsazeném do plánu spásy. V případě nutnosti, není-li přítomen jáhen a ani celebrující kněz nemůže tento chvalozpěv zazpívat, může ho přednést nějaký zpěvák.
- Čtení z Písma svatého tvoří **druhou část** vigílie. Popisují velkolepé skutky dějin spásy a zpěv žalmů, posvátné ticho a modlitby celebrujícího kněze napomáhají věřícím, aby o nich v klidu uvažovali. Je sedm starozákonních čtení

vybraných ze Zákona a proroků, jsou převzaty většinou z nejstarší východní i západní tradice; a dvě čtení z Nového zákona, a to epištola a evangelium. Takto církev „počínajíc od Mojžíše a všech proroků“ vysvětluje velikonoční tajemství.

- Kde to je možné, mají se číst všechna čtení, aby byl úplně zachován charakter velikonoční vigílie, která vyžaduje delší trvání. Vyžadují-li to však pastorační důvody, může se číst menší počet těchto čtení; ať se čtou aspoň tři čtení ze Starého zákona, a to je ze Zákona a proroků, nikdy se však nemá vynechat čtení 14. kapitoly z druhé knihy Mojžíšovy se svým kantikem.
- Po čteních ze Starého zákona se zpívá chvalozpěv „Sláva na výsostech Bohu“ a přitom podle místních zvyklostí vyzvánějí zvony, potom se říká vstupní modlitba, a tak se přejde ke čtení z Nového zákona. Potom všichni povstanou a kněz třikrát zazpívá „Aleluja“. Potom jako vrchol celé bohoslužby slova je zvěstováno evangelium o vzkříšení Páně. Po evangeliu ať následuje homílie, třeba jen krátká, ale nemá se vynechat.

• **Třetí část** vigilie je křestní bohoslužba. Přejít Kristův i náš se nyní slaví ve svátosti. Plně je to vyjádřeno v těch kostelích, které mají křtitelnicí, a tím více, když se slaví uvedení dospělých do křesťanského života nebo aspoň křest dětí. Avšak i když se křest nekoná, přece se ve farních kostelích má světit křestní voda.

• Poté následuje obnova křestního vyznání, kterou celebrant uvede krátkým vybidnutím. Věřící přitom stojí s rozžatými svíčkami v rukou a odpovídají na otázky. Potom jsou pokropeni vodou; tak jim úkony i slova připomenou křest, který přijali.

• **Čtvrtá část** vigilie je slavení eucharistie, je to zároveň její vyvrcholení, protože v plném významu je eucharistie svátost

velikonoční, totiž památka oběti na kříži a přítomnost vzkříšeného Krista, dovršuje uvedení do křesťanského života a dává okusit prožívání věčných Velikonoc.

• Toto slavení eucharistie ať se nekoná ve spěchu; je třeba, aby všechny obřady a slova měly i navenek co největší působivou sílu: přímluvy, jichž se poprvé účastní novokřtěnci již jako věřící, mající podíl na královském kněžství; přinášení darů za účasti nově pokřtěných, jsou-li přítomni; první, druhá nebo třetí eucharistická modlitba zpívaná spolu s příslušnými vsuvkami; a konečně přijímání eucharistie jako okamžik plné účasti na právě slaveném tajemství.

DEN SLAVNOSTI ZMRTVÝCHVSTÁNÍ PÁNĚ

• • •

Mše velikonoční neděle má být slavena co nejslavněji. Jako úkon kajicnosti ať se dnes vhodně použije kropení vodou posvěcenou na velikonoční vigílii a přitom ať se zpívá antifona „Vyděl jsem pramen vody“ nebo jiný zpěv křestního charakteru. Touto vodou se také naplní kropenky u vchodu do kostela. Kde je to zvykem, nebo je-li vhodné to zavést, ať se v tuto neděli zachovává tradice tak zvaných křestních nešpor, při nichž se za zpěvu žalmů koná průvod ke křtitelnici. Paškál má své místo buď u ambonu nebo u oltáře; má se rozžítat aspoň při všech slavnějších liturgických obřadech v této době: ve mši, při ranních chválách a při nešporách, a to až do neděle Seslání Ducha svatého. Po jejím skončení ať se paškál s úctou uschovává u křti-

telnice, aby se od něj při udělování křtu rozsvěcovaly svíčky pokřtěných. Při pohřbech ať se paškál postaví u rakve, aby naznačoval, že pro křesťana je smrt jeho osobním přechodem do věčnosti. Jinak ať se paškál nerozsvěcuje ani nenechává v presbytáři mimo dobu velikonoční.

Zelený čtvrtek

- Zpěv, Vstupní modlitba, Sláva na výsostech Bohu
 - 1. čtení (*Ex 12,1-8.11-14*)
 - žalm (*Žl 116,12-13.15+16bc.17-18*)
 - 2. čtení (*1 Kor 11,23-26*)
 - evangelium (*Jan 13,1-15*)
 - homilie
- Mytí nohou
- Přímluvy (*není vyznání víry*)
- Eucharistická část (*stejně jako při mši*)
- Přenesení svátosti oltářní
- Krátká adorace

Velký pátek

- Ticho, Vstupní modlitba (*není Sláva ani jiný zpěv*)
 - 1. čtení – (*Iz 52,13-53,12*)
 - žalm (*Žl 31,2+6.12-13.15-16.17+25*)
 - 2. čtení – (*Žid 4,14-16; 5,7-9*)
 - Evangelium (*Pašije – Jan 18,1-19,42*)
 - homilie
- Přímluvy
 - za církev
 - za papeže
 - za služebníky církve a za všechny věřící
 - za katechumeny
 - za jednotu křesťanů
 - za židy
 - za ty, kdo věří v Boha, ale nevěří v Krista
 - za ty, kdo nevěří v Boha
 - za politiky a státníky
 - za ty, kdo trpí
- Přinesení a odhalení kříže
- Uctívání kříže
- Připravení oltáře + přinesení Svátosti oltářní
- Modlitba Páně
- Přijímání
- Přenesení svátosti oltářní
- Modlitba po přijímání

Velikonoční vigilie

- Slavnost velikonoční svíce
 - požehnání ohně a příprava svíce
 - průvod do kostela
 - trojí zvolání: Světlo Kristovo rozsvícení svíci (*po prvním zvolání*)
 - velikonoční chvalo zpěv
- Bohoslužba slova (po čtení vždy následuje žalm)
 - 1. čtení – O stvoření (*Gn 1,1-2,2*)
 - 2. čtení – O Abrahámově oběti (*Gn 22,1-18*)
 - 3. čtení – O přechodu Rudým mořem (*Ex 14,15-15,1*)
 - 4. čtení – O novém Jeruzalémě (*Iz 54,5-14*)
 - 5. čtení – O spáse všem zdarma nabídnuté (*Iz 55,1-11*)
 - 6. čtení – O prameni moudrosti (*Bar 3,9-15.32-4,4*)
 - 7. čtení – O novém srdci a novém duchu (*Ez 36,16-17a.18-28*)
 - Sláva na výsostech Bohu + vstupní modlitba (*zvony zvoní*)
 - Epištola – Kristus vzkříšený z mrtvých už neumírá (*Řím 6,3-11*)
 - zpěv Aleluja
 - Evangelium
 - homilie
- Křestní bohoslužba
 - litanie
 - svěcení vody
 - zřeknutí se Zlého

když se křtí:

 - mazání olejem katechumenů (*možno i během dne - završení přípravy*)
 - vyznání víry
 - křest
 - pomazání křížem
 - obléknutí do bílého roucha
 - předání hořící svíce
 - obnova křestního vyznání (*nebylo-li hned po vyznání víry křtěnců*)

když se nekřtí:

 - vyznání víry
 - pokropení lidu
- Slavení Eucharistie (*jako při běžné mši*)
- Slavnostní požehnání

použité zdroje: oběžník Příprava na Velikonoční svátky a jejich slavení, Všeobecná ustanovení o liturgickém roce a o kalendáři, www.liturgie.cz, www.katolik.cz

Vydává Římskokatolická farnost Sušice, Bašta 54, 342 01 Sušice

tel. 376 523 368, e-mail: info@farnostsusice.cz

č. ú.: 821 360 329 / 0800

<http://www.farnostsusice.cz>

redaktor: Aleš Jahoda, sazba: Tomáš Jahoda

e-mail: farnilist@farnostsusice.cz